

40 AASTAT VÕIDUST SUURES ISAMAASÕJAS

A prilli lõpul tekkis Nõukogude—Saksa rindel ajutine vaikus. Punaarmee tegi ettevalmistusi otsustavateks pealangioperatsioonideks ja Nõukogudema täielikuks vabastamiseks fašistlikest rööv vallutajatest. Vaenlane täiustas palavikuliselt oma kaitset. Mais algaski üksteisele järgnevate löökide andmine hitlerlastele eri rindelõikudes ja eri aegadel.

Kõrgema Ülemjuhataja, Nõukogude Liidu marssali J. V. Stalini 1. mai käskkirjega seadis Punaarmee ette uued ülesanded: «... puhastada KOGU meie maa fašistlikest rööv vallutajatest ja taastada Nõukogude Liidu riigipiirid KOGU PIKKUSES, Mustast merest merest kuni Barentsi mereni.» Samas öeldi, et «on vaja jälitada haavatud saksa metsloomama tema kannul ja lüüa teda lõplikult tema enda koopas.» Need sõnad olid käibel kuni lõpliku võiduni hitlerliku Saksamaa üle 1945. aastal.

40 aastat tagasi avaldas 249. diviisi ajaleht «Tasuja» teate, et meie väekondises autasustati Nõukogude Liidu ordenite ja medalitega 341 ohvitseri, seersanti ja punaväelast. Isamaasõja II järgu ordeni kavaleride hulgas olid vanem Nikolai Duplevsky, kes oli vabatahtlikuna osa võtnud ka Hispaania kodusõjast, kapten

Friedrich Hammer, nooremseersant Roman Herm, vanemseersant Voldemar Järvpõld, vanem Nikolai Ganošin, leitnant Karl Karu jpt. Nüüd jätkati õppusi lahingumeisterlikkuse täiustamiseks ja anti edasi oma kogemusi noorematele relvavendadele.

VÕIDU NIMEL

M aiaku algul hakkasid saabuma teated Krimmis toimuvatest lahingutest. Ööl vastu 10. maid vallutasid meie väed tormijooksuga kindluse ja ülitähtsa sõjalise merebaasi Mustal merel — Sevastopoli linna. Krimm sai fašistlikest rööv vallutajatest täielikult vabaks.

Krimmi kaitsmine ja tagasivõitmine sakslastelt näitas meie armee ja rahva moraalselt üleolekut. Seda tunnistasid isegi mõned kodanlikud ajaloolased. Inglise A. Werth näiteks kirjutab oma raamatus «Venemaa 1941.—1942. aasta sõjas»: «Üheks sõja mõistatuseks jääb küsimus, mispärast 1941.—1942. aastal, vaatamata sakslaste tankide ja lennuväe rõhuvale ülekaalule suutis Sevastopoli vastu panna 250 päeva ja mispärast 1944. aastal suutsid venela-

sed vallutada linna nelja päevaga. Saksa autorid seletavad seda lihtsalt venelaste suure ülekaaluga inimeste, samuti ka lennuväe ja muu relvastuse osas. Aga kas siis sakslastel ei olnud 1941.—1942. aastal üldiselt niisugust ülekaalu? Kas see ei tähenda,

et 1944. aasta aprilliks oli midagi lahti sakslaste moraaliga, vähemalt niisuguses kauges piirkonnas nagu seda on Krimm?»

S uurt patriootilist vaimustust väljendasid maikuu lõppenu kaks ulatuslikku kampaaniat. Korpuse sõjamehed tellisid riigilaenu 250 protsendi ulatuses kuupalgafondist. Tankikolonni «Lembitu» ja lennuskadriilli «Tasuja» ehitamiseks koguti üle 9 miljoni rubla.

Kogu Nõukogudemaal sai tuntuks kolhoosnik Olga Romaško, kes oma säästudest ostis tervele roodule relvad. Need andis ta ka isiklikult üle. Lõpetades relvade kätteandmise, sõnas ta: «Ma soovin, et need relvad, mis te täna saite, teeniksid meie rahvast tema võitluses fašistide vastu, teeniksid hästi meie võidu eesmärki.»

Kui hitlerlik sõjamasin oli 1942. aasta sügisel jõudnud Volga äärde, otsustas Stavropoli oblasti Novopokrovski rajooni «Stahhanovetsi» kolhoosi mesinik Ferropont Golovatõi osta oma töö eest saadud rahaga lahingulennuki. Ta andis selle üle saraatovlasele, Stalingradi rinde lendurile. Kaardiväe major Jerjomin lendas sellel lennukil Stalingradi kaitselahingute ajal, võttis osa õhulahingutest Rostovi, Taganrogi, Melitopoli, Nikopoli kohal ja Krimmi vabastamisest. Lenduril oli tihe kirjavahetus kolhoosnikega. Kui saadi teada, et lennuk on küll terve, kuid lennutundide järgi võiks selle juba maha kanda, siis tegi F. Golovatõi Punaarmeele uue kingituse. Ta maksis lennuki eest sisse 100 000 rubla.

F. Golovatõi kirjutas: «Kõos minuga töötavad kolhoosis kaks tütar, minia ja vend. Kõik selle, mis me oleme teeninud pingutava tööga, anname uue lennuki ehitamiseks... Aidaku siis meie kolhoosnike rahadega ehitatud lennukid, tankid ja kahurid lähendada suurt võidutundi!»

Suur Isamaasõda oli tõeliselt üldrahvalik sõda. Nii rindel kui ka tagalasa oli nõukogude inimesi haaranud üksainus palav soov — teha lõpp fašistide võimutsemisele, säästmata selleks oma jõudu ja vahendeid.

H. MANNERMAA (ETA)